

Liluratura ◆

◆ irakurlearen hitza ◆

Unibertso borgestarraren isla

AURTEN betetzen dira 100 urte Jorge Luis Borges idazle argentinarra jaio zela. Bada, data horren harian Ibaizabal argitaletxeko Literatura Unibertsala sailean egile berberaren *Ipuin hautatuak* liburua agertu da. Juan Garzia Garmendiak itzulita. Liburuak Juan Garziak berak eta Gerardo Markuletak hautaturiko narrazioak biltzen ditu, kronologikoki sailkatuak, eta haien bidez Borges hitz lauzko lanen erakuspen edo muestra bat daukagu.

Jorge Luis Borges XX. gizaldiko literaturen izen handienetako bat dugu. Hitz lehengai harturik, hitzen jolastuz, sormenezko ariketa berdingabeak osatu zituen. Eta hizkuntza aldetik ere, idazle hegoamerikarrak idazkera propial bat landu zuen.

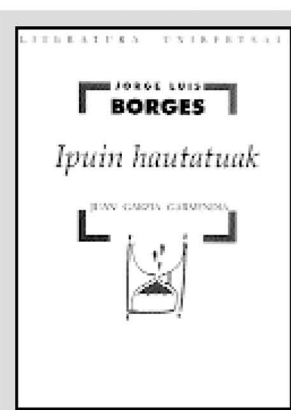
Istorioak irakurri ahala, apurka-apurka, Borges fikziozko eraikuntza ezagutu goaz eta haren unibertsoan barneratuz goaz. Unibertso berezia da, propiala, beste egile edo korronteren batekin loturirik ez daukana. Baina uni-

bertso horren ezaugarria zenbaitetan konplexutasuna da. Horrela, badira istorio batzuk irakurleari nahikoa zailak egiten zaizkionak. Esaterako, liburua kontakizun metaliterario batez hasten da, *Irakurlearen etika sineskeriaz betea*, literatur testuaz eta baita ere irakurlearen jarreraz jarduten duena. Hurrengoak ere, *Pierre Menard Kixotearen egile*, li-

teratura hartzen du gaitzat, eta gerta liteke ez bat egitea hartzailearekin, urruna, distantziaduna, interesgabea egin dakiokelako.

Loteria Babiloniar, aldiz, irakurlearentzat gustagarriagoa da, istorio bereganagarriagoa delako, aurreko bien aldean. Fantasia kon-

bentzionalagoa ageri da, irudimenak gidatzen du narrazioa hasieratik bukararaino eta idazle argentinarraren etorriaren isla argia da. *Babelgo liburutegia* beste istorio orijinal bat da, zeinean unibertsoa liburutegi batekin parekatzen den eta gero horri tira eginez errelatoa burutzen den.

Izenburua: Ipuin hautatuak
Egilea: Jorge Luis Borges
Itzultzailea: Juan Garzia
Argitaratzailea: Ibaizabal, 1999
248 orr.

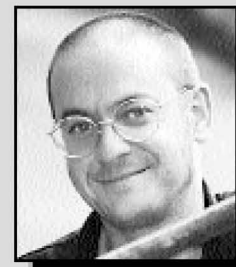
Jorge Luis Borgesek hi-

tzekin jolas egiten du eta horiekin asmaketa ezberdinak gauzatzen ditu. Erudizioa ezin zaio ukatu, edonondik ateratzen du kontakizun bat. Horrela, denetarikoa narrazioak aurkitzen ditugu. Zenbaitetan, hori bai, haien izaera anbiguoak irakurlea apur bat aztoratuta uzten du. Badiugu halaber, ipuin ale la-

burrak, aski bikainak: *Elkarriketa bati buruzko elkarriketa*, *Argumentum ornithologi-cum*, *Borges eta ni...*

Liburua erreferentzia literarioz, filosofikoz eta abarrez jantzirik dago, irakurri ahala jasotzen goazenak. Horren atzean egilearen literaturzaletasun, kulturzaletasun mugagabea suma daiteke. Halaber, errelatoetan zehar garai, leku, aldi historiko ezberdinak eta anitzak azaltzen dira, era horretan liburua egilearen kosmopolitismoaren, bere kulturekiko maitasunaren agerpena da.

Banatuz doazen bidexken jardina istorioan idazle hegoamerikarraren narratzailearen abilezia agertzen da, tamainako itzulpenari esker geureganatzen duguna. Azpimarratzekoa baita ere Juan Garzia itzultzaileak egin duen lan aparta. Eskertzekoa da haren ahalegina eta esfortzua Jorge Luis Borges bezalako idazle zail bat era erraz batean euskarara hurbiltzeko. Jon Eugi

Pako Aristiren

zazpi liburu...

Cien años de soledad
Gabriel Garcia Marquez

• Gure aitonen mundu magikoarekin lotu ninduen liburua, ezinbestekoa bizitza ulertzeko.

Siddharta
Hermann Hesse

• Geure kabuz ibili, bizi, maitatu eta sofritu behar dugula erakutsi zidan liburua.

Odol hotzean
Truman Capote

• Kazetari moztarra jantzirik bizitzaren ikara eta larritasuna adierazi zituen idazle handi baten liburua.

On the road
Jack Kerouack

• Bidaiatzearen xarma jantzirik bizitzaren ikara eta larritasuna adierazi zituen idazle handi baten liburua.

Hacia la boda
John Berger

• Hiesaren gaia tremendismorik eta mojakierarik gabe lantzen duen kontaketa samur eta zoragarria.

Víctor Jara, un canto truncado
Joan Jara

• Herri baten amets erailak, kantari maitekor eta maitatu baten bizitza oso ondo idazten duen bere alargunak modu zirraragarrian kontatua.

Urregilearen orduak
Pako Aristi

• Hainbat urtez nire bizitza orri horietan galdurik eduki ondoren, nahi nuena nahi nuen moduan kontatzeko lorpenaren atzetik, azkenean irabazi egin dudalako.

eta aipu bat...

«Alabaina, perfekzioa morkorturik gaudenean soilik aurkitzen dugu, eta esnatzekoan desagertu egiten da»

Li Po (705-762)

Izenburua: Hogeigarren mendeko gertaera nagusiak
Egilea: askoren artean
Argitaratzailea: Gaiak, 1999, 187 orr.

Izenburua: Izar baten gainean
Egilea: Antton Kazabon
Marrazkilaria: Javier Erostarbe
Argitaratzailea: Desclee de Brouwer, 1999, 44 orr.

Izenburua: Usoa, hegan etorritako neskatoa
Egilea: Patxi Zubizarreta
Marrazkilaria: Asun Balzola
Argitaratzailea: Erein, 1999, 32 orr.

• **XX. mendearen errepasoa:** Gaiak argitaletxeak, ohi duenez, beste liburu interesgarri bat kaleratu du bere Oinarritzko Liburutegia bilduman. Data, mapa, grafiko eta argazki ugariarekin lagundurik, amaitzean dugun mendeari gainbegirada bat ematen dion liburu honek gertaera nagusiak modu argigarri eta didaktikoan eskaintzen ditu.

• **Aitaren heriotzaren ondoren:** Antton Kazabonek beste ipuin bat plazaratu du hamar urtetik behar koentzat. Oraingo honetan Ines izeneko neskatila hartu du protagonistatzat. Aitaren heriotzak utzi hutsune ilunetik ezin irtenik dabilen neskatila da Ines. Ipuin sentibera, oso hunkigarria, eta amaiera benetana ederra bezain atipikoa duena.

• **Haur afrikar bat gure artean:** Patxi Zubizarretak Afrikatik gurea, mendealde aberatsa, etorritako haur afrikar baten gogoetak azaltzen dizkigu, gure artean eza-gun den kukuaren inguruko istorio bat dela medio. Aurrezku faltsuak eta hainbat esaera edo mitok ematen duten irakurketa interesatu eta gezurtia dira ageri diren gaiak.